

NORGES HØYESTERETT

Den 11. juni 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Falkanger og Bergh i

HR-2020-1223-U, (sak nr. 20-072909STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A

avsagt slik

K J E N N E L S E :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder anke over Borgarting lagmannsretts avgjørelse om ikke å gjøre tilgjengelig lydopptak fra prosedyrene i sak nr. 17-170785AST-BORG/02, der de tiltalte er Eirik Jensen og Gjermund Cappelen.
- (2) På grunn av utbruddet av covid-19 besluttet ledelsen i Borgarting lagmannsrett at publikum, med unntak av representanter for pressen, av smittevern hensyn ikke skulle ha adgang til tinghuset fra etter lunsjpausen tirsdag 24. mars 2020. Den dømmende rett besluttet at ankeforhandlingen i straffesaken mot Jensen og Cappelen likevel skulle fortsette. I perioden fra lunsjpause 24. mars 2020 til avsluttet ankeforhandling 27. mars 2020 hadde dermed ikke publikum, bortsett fra representanter for pressen, mulighet til å følge rettsmøtet. I denne perioden pågikk prosedyrene i saken.
- (3) Det ble gjort lydopptak av hele ankeforhandlingen. Etter det opplyste ble opptaket foretatt av Oslo statsadvokatembeter etter avtale med retten. I forbindelse med prosedyrene uttalte retten at den, etter at ankeforhandlingen var avsluttet, ville komme tilbake til spørsmålet om eventuell publisering av lydopptak av prosedyreinnleggene på bakgrunn av vedtaket om å stenge tinghuset for publikum, jf. e-post fra lagmannsretten til sakens parter 16. april 2020. Partene tiltrådte forslaget.
- (4) Etter at forhandlingene var avsluttet, tok lagmannsretten opp spørsmålet om publisering av lydopptaket. Partene var enige om at publisering ikke burde skje med mindre opptaket ble gjennomgått og det ble vurdert om enkelte opplysninger burde utelates. Synspunktet var i samsvar med partenes syn i forkant av prosedyrene og var bakgrunnen for at prosedyrene ikke ble strømmet direkte til publikum. NTB hadde tidligere fått tillatelse til å overføre prosedyrene, men da under forutsetning av at det skjedde under «vanlig pressefaglige og presseetiske vurderinger og ansvar». NTB gjorde imidlertid ikke opptak under prosedyrene.

- (5) Lagmannsretten kom til at den ikke kunne påta seg å foreta tilpasninger av lydopptaket før en publisering. I e-post 20. april 2020 fra lagmannsretten til partene konkluderte lagmannsretten med at lydopptakene ikke ville bli gjort tilgjengelige i offentlig regi av domstolen. Videre ble det opplyst at eventuelt spørsmål fra NTB om innsyn i lydopptakene måtte rettes til Oslo statsadvokatembeter.
- (6) Ankende part i saken for Høyesterett, A, var tilhører under ankeforhandlingen i lagmannsretten. I e-post 24. mars 2020 til Borgarting lagmannsrett uttrykte hun frustrasjon over lagmannsrettens avgjørelse om å stenge dørene til rettssalen uten å sikre offentlighet på annet vis. Hun anmodet om at saken enten ble stoppet eller at publikum skulle få tilgang til saken på annen måte. Borgarting fastholdt sin beslutning. Det resulterte i en lengre e-postkorrespondanse mellom A og lagmannsretten. Etter hvert ble det sentrale temaet i korrespondansen publisering av lydopptakene i saken.
- (7) Den 20. april 2020 besvarte lagmannsretten forespørselen fra A om tilgjengeliggjøring av lydopptakene. Det ble opplyst at lydopptak av prosedyrene ikke skal publiseres av domstolen.
- (8) A har anket Borgarting lagmannsretts avgjørelse om ikke å tilgjengeliggjøre lydopptakene fra prosedyrene.
- (9) Dom er ikke avsagt i straffesaken, som dermed ikke er avsluttet i instansen.

Partens syn på saken

- (10) A har i korte trekk vist til at lagmannsretten ikke har sikret offentlighetens rett til tilgang til rettssaken, og at dette bør lede til at lagmannsrettens beslutning om ikke å tilgjengeliggjøre ankeforhandlingen for publikum oppheves. Det er vist til Grunnloven § 100 femte ledd om den allmenne retten til å følge rettsmøter og domstoloven § 124 første ledd.
- (11) *Borgarting lagmannsrett* har inngitt merknader ved oversendelse av anken til Høyesterett. Det er vist til at rettergangslovene ikke har bestemmelser om publisering av opptak fra forhandlinger. Videre pekes det på at det som fremstår som en anke fra A er en anke over en beslutning som ikke er truffet som en del av saksbehandlingen etter rettergangslovene. Den kan derfor ikke påankes til Høyesterett.

Høyesteretts ankeutvalgs syn på saken

- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken retter seg mot en beslutning truffet av lagmannsretten som første instans. Utvalget har dermed i utgangspunktet full kompetanse. Videre foreligger det en beslutning etter rettergangslovgivningen som ankeutvalget kan prøve, jf. avgjørelse i sak nr. 20-070297STR-HRET, som er truffet tidligere i dag og gjelder et helt parallelt saksforhold.
- (13) Straffeprosessloven § 23 første ledd lyder:

«Under hoved- og ankeforhandling skal det foretas opptak av forklaringer fra parter, vitner og sakkyndige. Retten kan beslutte at det skal foretas opptak også av andre deler av forhandlingene og under andre rettsmøter.»

- (14) Forskrift om opptak i retten § 4 regulerer innsyn i opptak gjort etter blant annet straffeprosessloven § 23 første ledd. Bestemmelsen lyder:

«I saker som er under behandling rettes krav om innsyn til domstolen som har foretatt opptaket. I avsluttede sivile saker rettes krav om innsyn til tingretten som oppbevarer opptaket.

Opptak omfattes ikke av allmennhetens innsynsrett etter tvisteloven § 14-2. Allmennheten kan likevel gis innsyn i opptak dersom det foreligger særlige grunner og det ellers er forsvarlig

Innsyn gjennomføres i domstolen eller ved utlån. Utlån av opptak til partene, den som har fått sin forklaring tatt opp, eller den som har fått innsyn etter annet ledd annet punktum, kan begrenses til å omfatte lydopptak. Retten kan sette vilkår for utlån

For opptak fra avsluttede straffesaker gjelder politiregisterforskriften kapittel 27.»

- (15) Regelen i andre ledd andre punktum om innsyn gjelder felles for sivile saker og straffesaker, jf. avgjørelse i sak nr. 20-070297STR-HRET. Som lagt til grunn i avgjørelsen, synes lagmannsretten å ha vært delaktig i beslutningen om å ta opp ankeforhandlingene i en slik grad at opptakene bør ansees som et opptak gjort etter straffeprosessloven § 23 første ledd andre punktum. Videre må e-postkorrespondansen mellom A og Borgarting lagmannsrett forstås slik at A er interessert i *enhver form for tilgjengeliggjøring* av opptakene. Lagmannsretten hadde således oppfordring til å vurdere også denne henvendelsen som en innsynsbegjæring etter forskrift om opptak i retten § 4 andre ledd andre punktum.
- (16) Når det gjelder de øvrige rettslige utgangspunkter og de hensyn som gjør seg gjeldende, viser utvalget til avgjørelse i sak nr. 20-070297STR-HRET. Heller ikke den foreliggende saken er godt nok opplyst for ankeutvalget til at utvalget kan avgjøre innsynsspørsmålet. Lagmannsrettens beslutning må derfor oppheves.
- (17) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)